

A TÁMOP-4.2.1/B-09/1/KONV-2010-0007 jelű kutatóegyetemi pályázat Bioetikai kutatócsoportja, a Debreceni Akadémiai Bizottság Bölcséleti, Művészet- és Ókortudományi Szakbizottság Filozófiai Munkabizottsága és a DE Humán Tudományok Doktori Iskolájának Filozófia Programja konferenciát rendez, melynek címe:

Bioetikai témák a művészetben

A konferenciára tisztelettel meghívjuk.

A konferencia időpontja: 2011. április 29.

A konferencia helyszíne: Debreceni Akadémiai Bizottság
Debrecen, Thomas Mann u. 49.
Emeleti B terem

A konferencia kezdésének időpontja: 10.00 óra

Előadások időtartama: 20 perc + 5 perc vita

Program

10.00-10.10 Megnyitó

10.10-10.35 Nemes László: Az Alba eset: transzgenikus művészet és bioetika

Alba egy meglehetősen hányatott sorsú nyúl (volt). Történetének lényege, hogy egy francia biotechnológus-team hozta létre (Louise-Marie Houdebine vezetésével) bizonyos génátviteli technikák kivitelezhetőségének tesztelése céljából. Medúzából származó DNS-szekvencia átvitelének eredményeként Alba képes volt – bizonyos megvilágítás mellett – fluoreszkálni. Egy chicagói illetőségű kortárs művész, Eduardo Kac Albát műalkotásként kezdte használni, koncepciókat gyártva arról, hogy ennek a nyúlnak a pusztá léte miféle művészi kvalitásokat és üzeneteket foglal magában. Hamarosan az Alba/Kac-eset széles körű nyilvános reflexiót generált, számos esetben a nyúl kreálóját vagy a művészt ért vehemens támadások formájában. Nem túlzás azt mondani, hogy a felmerülő kérdések – bizonyos értelemben - új fejezetet nyitottak a bioetika történetében. Előadásomban annak vizsgálatára teszek kísérletet, hogy a transzgenikus művészet miként lehet képes nem csupán arra, hogy bioetikai jellegű kérdéseket vessen fel, hanem akár arra is, hogy a művészetet direkt módon bioetikai koncepcióvá alakítsa. Ennek megfelelően áttekintem a transzgenikus művészet történetét, Alba esetét és azokat a kérdésköröket, amelyek bioetikai szempontból különösen érdekessé teszik ezt a kortárs művészeti fejleményt.

10.35-11.00 Tanyi Zsuzsanna: A halállal való szembesülés pszichológiája és etikája Fritz Zorn Mars című regényében

A svájci író, Fritz Zorn első (és utolsó) regényét a halálos rákdiagnózis fényében kezdte el írni. Könyve, a Mars arról szól, hogy ez a rendkívül intelligens svájci fiatalember hogyan dolgozta fel a diagnózist és haldoklásának folyamatát. Ez a regény, illetve önéletrajzi értekezés kiváló példáját nyújtja annak a pszichológiai folyamatnak, amin sok rákdiagnózist kapó beteg átmegy. Ezek a páciensek a korábbi élettörténetük kritikus átértelmezésével gyakran jutnak arra a következtetésre, hogy korábbi életük távol állt az értelmes életvezetés értékrendjétől. Előadásomban megpróbálok rámutatni a könyv azon pszichológiai vonatkozásaira, amelyek egybecsengenek azokkal a kurrens pszichológiai kutatásokkal, amelyek az ún. poszttraumás növekedéssel kapcsolatban kísérelnek meg tudományos eszközökkel közelíteni a számos esetben halálosnak számító diagnózissal való szembesülés értelmezéséhez. A daganatos betegek sok esetben oly módon reagálnak diagnózisukra és kezelésük folyamataira, hogy újragondolják filozófiai és etikai értékrendjüket. Fritz Zorn könyve ebben a vonatkozásban nyújthat értékes felismeréseket a betegségekre adott emberi reakciókat illetően.

11.00-11.25 Kovács Gábor: Bioetikai témák Sade műveiben

Előadásomban Sade magyar nyelven megjelent művei kapcsán teszek fel és próbálok megválaszolni olyan kérdéseket, amelyek a bioetika számára is relevánsak lehetnek. Vizsgálódásaim során Michel Delonnak A sade-i testről szóló tanulmányából valamint A felvilágosodás dialektikájának Sade-értelmezéséből indulok ki.

11.25-11.50 Bodnár János Kristóf: Egy etika lehetősége

"Vajon ki érdemli meg közülünk az örök életet?" teszi fel a csak első ránézésre költőinek tűnő kérdést Michel Houellebecq az *Egy sziget lehetősége* című regénye elején. E rendezvénysorozat korábbi konferenciáján már megpróbáltam egy filozófiai, szűkebben (bio)etikai relevanciájú olvasatot adni az *Egy sziget lehetősége* ikerregényének tekinthető *Elemi részecskékről*, jelen előadásomban hasonló, bár az alkotások különböző természetéből fakadóan némileg eltérő horizontról próbálok vallatóra fogni a szövegeket:

Mennyiben és milyen értelemben determinálhatja vagy változtathatja meg az emberi identitásról, az önazonosságról és a közösséghez tartozásról vallott nézeteinket a modern genomika - főként, ha annak élharcos mérnökei a kezdetben aligha komolyan vehető, ám később világbefolyásra szert tevő Élohimita egyház tagjai? Ha a technocivilizáció révbe is juttat bennünket az (anyagi és emberi) természet évezredek problémáinak kérérlhetetlenül empirikus eltörlésével, vajon mit veszünk a vámon? És miért várják messiásként a totális technicizáltság szeparált luxusalkitkáiban élő individuumok még huszonnegyedik században is az Eljövendők érkezését?

11.50-12.50 Ebédszünet

12.50-13.15 Gajdos Ágoston: A gén és a stigma társadalmi köztudatba hatolásának vizsgálata filmművészeti alkotásokon keresztül

A betegség, mint fogalom megítélése koronként és kultúránként változó, ahogyan a betegséget hordozó, vagy attól szenvedő ember társadalmi helyzete sem egyértelműen kultúrtörténeti vonatkozásban. Alapvetően mégis elmondható, hogy a betegség megjelöl, s e jelnek jelentős kontextuális hozadéka van a közösségi elfogadás vagy éppen az elutasítás viszonylatában. A stigma, mint kirekesztő erő szerepe napjaink betegének egyik meghatározó élménye. Különösen érzékelhető ez a pszichiátriai stigma vizsgálatokor. Az újkori stigma fejlődéstörténete és behatolása a köztudatba jellegzetes mintázatot követ, melynek dinamikája sok ponton átfedést mutat a gén illetve a DNS modern társadalmi tudatának kialakulásával, vele szerves kölcsönhatásban van. Összefüggés fedezhető fel a gén és a téboly fogalmainak vonatkozásában e fogalmak társadalmi tudatosulása szintjén. A filmművészeti alkotások kiváló terepnek bizonyulnak a jelenség vizsgálatára. Előadásom célja egy, az 1910-es évektől napjainkig datálható filmanyag tudománytörténeti áttekintése és a fő vezérelvek kiemelése, melyek a filmművészetet a gén és a stigma tág értelemben vett fúziójára készítették, jelentős hatást gyakorolva ezáltal a pszichiátriai problémákkal küzdők megbélyegzésének fordulatokban gazdag történetére.

13.15-13.40 **Kömüves Sándor: Populáris bioetika. Robin Cook: Kóma**

Rejtélyes körülmények között a bostoni Memorial kórházban számos beteg rutinműtét alatt kómába esik. A rejtély mögött azonban szándékosan elkövetett bűncselekmény húzódik meg. Az előadásom során megvizsgálom, hogy a könyvben ábrázolt kóma hogyan illeszkedik a kóma mai nozológiai rendszerébe, majd pedig - tekintettel arra, hogy a könyv 1977-ben jelent meg (a filmadaptáció 1978-ban) - felvázolom azt a kontextust, amely a kóma illetve az agyhalál kérdését körülvette az 1970-es évek Amerikájában.

13.40-14.05 **Soltész Péter: Memória és identitás viszonyának problémái a filmekben**

A személyes azonosság elgondolásának máig legnépszerűbb formája azon locke-i felfogáson alapul, miszerint a személyes identitás és az emlékezet közé egyenlőségjel tehető. E felfogás azonban nem csupán a filozófiában, de bizonyos bioetikai kérdésekben is problémák forrása lehet. Ezeket a nehézségeket többek között olyan filmek gondolatkísérletein keresztül kívánom bemutatni, mint a *Memento*, a *Solaris*, és az *Egy makulátlan elme örök ragyogása*.

14.05-14.30 **Beretvás Gábor: Elveszett ártatlanság?**

Homo sapiens kontra biorobotok és transzhumánok. Határcsaták a japán cyberpunk filmek világában.

A konferencia szervezői:

Prof. Rózsa Erzsébet

Kutatóprofesszor
DE Kutatóegyetem
Bioetikai kutatócsoport
rozsa@puma.unideb.hu

Kömüves Sándor

Tudományos segédmunkatárs
DE Kutatóegyetem
Bioetikai kutatócsoport
s_komuves@yahoo.co.uk